

УПРАВЛІННЯ ЕКОНОМІЧНОЮ ЕФЕКТИВНІСТЮ ПІДПРИЄМСТВА: СУТНІСТЬ, ЧИННИКИ ВПЛИВУ, НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто сутність поняття ефективності та управління нею, визначено основні чинники впливу на її рівень та напрями підвищення. Обґрунтовано важливість комплексного оцінювання ефективності й використання сучасних інструментів аналітики та моніторингу для прийняття управлінських рішень і забезпечення сталого розвитку підприємства.

Ключові слова: економічна ефективність, управління економічною ефективністю, чинники впливу, цифровізація, конкурентоспроможність, сталий розвиток.

Abstract

The essence of managing the economic efficiency of an enterprise is considered, the main factors influencing its level and directions for improvement are identified. The importance of a comprehensive assessment of efficiency and the use of modern analytical and monitoring tools for making management decisions and ensuring sustainable development of the enterprise is substantiated.

Keywords: economic efficiency, economic efficiency management, influencing factors, digitalization, competitiveness, sustainable development.

Вступ

За сучасних умов господарювання, що характеризуються високим рівнем невизначеності, динамічністю ринкового середовища та посиленням конкуренції, важливого значення набуває забезпечення економічної ефективності діяльності господарюючих суб'єктів. Зважаючи на зовнішні виклики, зокрема військової агресії, енергетичної кризи, трансформаційних перетворень, підприємства змушені постійно адаптуватись до змін і підвищувати ефективність використання ресурсів.

За таких умов виникає необхідність формування дієвої системи управління економічною ефективністю діяльності з метою підвищення конкурентоспроможності підприємства і забезпечення його довгострокового розвитку.

Результати дослідження

Управління ефективністю є ключовим завданням системи менеджменту господарюючого суб'єкта, оскільки саме воно забезпечує узгодження цілей з наявними ресурсами та особливостями його функціонування. З метою забезпечення економічного розвитку підприємства змушені постійно підвищувати економічну ефективність своєї діяльності, ефективно управляючи нею.

Ефективність є узагальнюючою комплексною характеристикою діяльності, що відображає результативність і раціональність функціонування системи, яка в економічній площині конкретизується через співвідношення результатів (ефекту) і витрат.

До ключових ознак ефективності можна віднести [1]:

- комплексність (охоплює всі сфери та напрями функціонування підприємства, відповідно, не може бути визначена лише одним показником);
- порівнюваність (не вимірюється абсолютним результатом діяльності, а зіставляється з витратами ресурсів на досягнення відповідного результату);
- залежність від чинників як внутрішнього, так і зовнішнього середовища (характеризує діяльність підприємства в цілому; відповідно, перебуває під впливом чинників, які визначають умови функціонування господарюючого суб'єкта);
- є критерієм для оцінювання результативності управлінської діяльності, відображаючи якість та раціональність управлінських рішень, будучи вагомим чинником впливу на інвестиційну привабливість підприємства.

Управління економічною ефективністю доцільно охарактеризувати як цілеспрямований процес впливу суб'єкта управління на підзвітний об'єкт з метою забезпечення ефективного функціонування та розвитку підприємства. Основною метою забезпечення економічної ефективності підприємства є досягнення можливого результату діяльності за мінімальних витрат, тобто, забезпечення оптимального співвідношення результатів і витрат - оптимальної економічної ефективності [2].

Управління економічною ефективністю діяльності підприємства повинне бути безперервним і циклічним, забезпечуючи узгодження цілей, ресурсів і результатів. Елементи такого процесу управління тісно взаємопов'язані між собою та формують єдину систему управління.

Економічна ефективність діяльності підприємства формується під впливом сукупності внутрішніх і зовнішніх чинників. Внутрішні чинники визначаються особливостями функціонування підприємства та мають керований характер, оскільки можуть змінюватись в процесі управління. До таких чинників належать кваліфікація персоналу, рівень технологічного розвитку, структура витрат та ефективність використання ресурсів. Зовнішні фактори виникають поза межами підприємства та здебільшого мають некерований характер. Серед основних таких чинників доцільно виокремити рівень конкуренції, вартість сировини, державне регулювання та попит на ринку тощо.

Основними напрямками підвищення економічної ефективності є оптимізація витрат, удосконалення управління капіталом, підвищення продуктивності праці, впровадження інноваційних технологій, цифровізація бізнес-процесів і вдосконалення логістичних операцій. Водночас важливого значення набуває впровадження сучасних інструментів аналітики та моніторингу ключових показників діяльності, що забезпечує своєчасне прийняття управлінських рішень.

Важливою передумовою результативного управління економічною ефективністю є використання комплексного підходу до її оцінювання. Застосування системи взаємопов'язаних фінансових і нефінансових показників дозволяє своєчасно виявляти проблемні аспекти діяльності підприємства, оцінювати ефективність використання ресурсів та обґрунтовувати напрями подальшого розвитку. Комплексна оцінка створює інформаційну основу для прийняття управлінських рішень, спрямованих на забезпечення стійкого економічного зростання підприємства.

Особливого значення набуває впровадження на підприємствах спеціалізованих механізмів моніторингу економічної ефективності, що передбачають регулярний аналіз ключових показників діяльності, визначення відхилень від запланованих значень і розроблення коригувальних заходів. Це сприяє підвищенню оперативності управління та забезпечує досягнення стратегічних цілей підприємства.

Висновки

Таким чином, забезпечення високого рівня економічної ефективності потребує комплексного підходу до управління, що поєднує традиційні методи економічного аналізу із сучасними цифровими інструментами підтримки прийняття рішень. Використання систем моніторингу показників діяльності, бізнес-аналітики, автоматизованого контролю та прогнозування дозволяє підвищити адаптивність підприємства до змін зовнішнього середовища, своєчасно виявляти резерви зростання та забезпечувати стаке підвищення результативності його діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кравченко В. О. Ефективність діяльності підприємства: зміст, види та роль у сучасних умовах. Економіка та суспільство. 2024. Випуск 65. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4466/4405>.
2. Навольська Н.В. Теоретичні аспекти управління економічною ефективністю діяльності підприємств та вибору показників її оцінки. Економіка і суспільство. 2018. Випуск № 18. С.474-480. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2018-18-66>.

Причепя Ірина Валеріївна – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки підприємства і виробничого менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: prychepa.iryana@gmail.com.

Кудина Ангеліна Русланівна – здобувачка групи МВКД-226, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця.

Prychepa Iryna V. – Ph.D. (Econ.), Associate Professor, Associate Professor of Business Economics and Production Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.

Kudyna Anhelina R. - Department of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia.